

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра суспільних наук

Навчальний рік 2022-2023

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

МЕДИЧНА СУБКУЛЬТУРА

(назва освітнього компоненту)

Вибірковий освітній компонент

Форма здобуття освіти

заочна форма

(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань

22 «Охорона здоров'я»

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність

229 «Громадське здоров'я»

(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма «Громадське здоров'я»

Другого /магістерського/ рівня вищої освіти

Курс 1-й

Силабус навчальної дисципліни розглянуто
на засіданні кафедри суспільних наук
ХНМУ

Схвалено методичною комісією ХНМУ з
проблем загальної та передфахової
підготовки

Протокол від.
“26” серпня 2022 року № 3

Протокол від
“31” серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри І.Ю. Робак

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Троценко Олексій Володимирович, старший викладач
(прізвище, ім'я та по-батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь)

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь

- Робак Ігор Юрійович, завідувач кафедри, професор, доктор історичних наук, iy.robak@knmu.edu.ua
- Альков Володимир Андрійович, доцент, кандидат історичних наук, va.alkov@knmu.edu.ua
- Демочко Ганна Леонідівна, доцент, кандидат історичних наук, hl.demochko@knmu.edu.ua
- Чернуха Олександр Васильович, доцент, кандидат історичних наук, ov.chernukha@knmu.edu.ua
- Арзуманова Тетяна Володимирівна, доцент, кандидат історичних наук, tv.arzumanova@knmu.edu.ua
- Троценко Олексій Володимирович, старший викладач, ov.trotsenko@knmu.edu.ua

Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше): історія, культурологія
Контактний телефон (057)707-73-37

Консультації відповідно до графіка, розміщеного на інформаційному стенді кафедри та в кафедральній директорії в системі MOODLE (<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=107>)

Локація:

Пр. Науки, 4, м. Харків, Харківський національний медичний університет, Головний корпус, 3 поверх, кафедра суспільних наук

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Медична субкультура» складений відповідно до Освітньо-професійної програми “Громадське здоров’я” та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 “Охорона здоров’я”, спеціальності 229 “Громадське здоров’я”.

Опис навчальної дисципліни (анотація) “Медична субкультура” – навчальна дисципліна за вибором, яка вивчає специфіку медичної діяльності і особливості медичного пізнання, стиль мислення медичного працівника, його особисту культуру, атрибутику, звичаї і традиції. Саме поняття «здоров’я» сьогодні сприймається як поняття не лише біомедичне, але й соціокультурне. У медичних дослідженнях ученого та діяльності лікаря-практика все більшу роль відіграють ціннісні орієнтації. Професійна група медичних працівників становить значну самобутню спільноту, відносно закриту, що відрізняється від інших професійних груп низкою особливостей, має власну етику, норми поведінки та моралі, уявлення про професіоналізм та особу професіонала, світоглядні уявлення, які знайшли відображення в певних ритуалах, фольклорі та ін. Курс має допомогти здобувачам вищої освіти у полегшенні процесу соціалізації в сучасному професійному медичному середовищі України та світу.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення з таким феноменом, як «медична субкультура», її ціннісними орієнтаціями, культурними зразками, нормами, смислами, а також характерними особливостями медичної діяльності і мисленням, які складають її специфіку.

Міждисциплінарні зв’язки: навчальна дисципліна «Медична субкультура» належить до предметів, що мають дуже широкий спектр міжпредметних зв’язків, оскільки знаходиться на перетині таких сфер діяльності, як медицина, психологія, історія, мистецтво та ін.

Пререквізити Вивчення предмету “Медична субкультура” базується на отриманих раніше здобувачами вищої освіти знаннях з таких навчальних дисциплін як «Організація медико-соціального наукового дослідження», «Інформатизація в сфері громадського здоров’я», «Основи громадського здоров’я», «Економіка і фінансування охорони здоров’я», «Детермінанти здоров’я населення та заходи профілактики».

Постреквізити «Медична субкультура» предметно інтегрується з такими навчальними дисциплінами як «Комунікації та промоція в сфері громадського здоров’я», «Надзвичайні ситуації в сфері громадського здоров’я», «Політика в галузі охорони здоров’я», «Правові аспекти медичної діяльності», «Етичні норми в громадському здоров’ї» і «Екологія людини, токсикологія, фізіологія та біохімія стресових факторів зовнішнього середовища», які здобувачі вищої освіти вивчають на 2 курсі.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни є формування знань, необхідних для входження здобувачів вищої освіти до спільноти професійних медиків.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є формування знань про особливості професійної і корпоративної етики, норми поведінки та моралі, світоглядні уявлення та ціннісні орієнтації, які існують у сучасному медичному просторі.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання в Стандарті вищої освіти України другого магістерського рівня галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 229 «Громадське здоров'я».

1.3.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування здобувачами вищої освіти компетентностей:

інтегральна:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері громадського здоров'я або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень, застосування наукових теорій та аналітичних методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- здатність спілкуватися іноземною (англійською) мовою;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)
- здатність працювати в міжнародному контексті;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність приймати обґрунтовані рішення;
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та

закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

спеціальні (фахові, предметні):

- здатність оцінювати, інтерпретувати, порівнювати та прогнозувати основні показники громадського здоров'я;
- здатність організовувати заходи з нагляду за станом здоров'я населення з використанням міжсекторального підходу;
- здатність створювати команду для діяльності у сфері громадського здоров'я і забезпечувати її ефективну роботу;
- здатність використовувати етичні принципи та норми права при плануванні досліджень, збиранні інформації та її використанні.

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних програмних результатів навчання:

ПРН 1 – здобуття особою загальних та спеціальних фундаментальних і професійно-орієнтованих знань, умінь, навичок, компетентностей, необхідних для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з її діяльністю в сфері охорони здоров'я на відповідній посаді.

ПРН 2 – знання у сфері громадського здоров'я та організації системи охорони здоров'я, розробки і впровадження належних заходів забезпечення здоров'я населення.

ПРН 3 – Оцінювати основні демографічні та епідеміологічні показники, значення і тенденції зміни основних детермінант, що чинять вплив на здоров'я у розрізі різних груп населення в Україні, Європейському регіоні та світі, застосовувати основні поняття та концепції епідеміології та статистики при плануванні, проведенні та інтерпретації результатів досліджень.

ПРН 11 – Розробляти заходи з профілактики (первинної, вторинної та третинної) захворювань та сприяти їх реалізації на практиці.

ПРН 16 – Виконувати управлінські функції та організовувати надання якісних послуг у сфері громадського здоров'я.

ПРН 18 – Визначати та аргументувати перспективні напрями власної наукової роботи.

ПРН 19 – Презентувати результати власних досліджень у формі доповідей, презентацій та наукових публікацій державною та англійською мовами.

ПРН 22 – схильність критично оцінювати результати наукових досліджень та здійснювати пошук потрібної наукової інформації у сфері громадського здоров'я, аналізувати інформацію, здійснювати дослідження,

формулювати за його результатами висновки та рекомендації щодо їх впровадження.

Відповідно до рішення НАЗЯВО від 21 червня 2022 р. про історико-культурну складову освітнього процесу, вивчення історико-культурних процесів має забезпечує такі програмні результати навчання, щоб здобувач вищої освіти був готовий самостійно визначати закономірності і аналізувати суспільні процеси, що відбувалися у минулому та відбуваються нині, розуміти їх зв'язки та проводити історичні паралелі.

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних **соціальний навичок (Soft skills):**

навички комунікації, лідерство, відповідальність, вміння працювати в критичних умовах, залагоджувати конфлікти, працювати в команді, управляти своїм часом, самостійно приймати рішення, критично мислити.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика навчальної дисципліни	
		заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»	Вибіркова	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: 229 «Громадське здоров'я»	Рік підготовки (курс):	
		1-й	-й
		Семестр	
		-й	2-й
Годин для заочної форми навчання: аудиторних – 20 самостійної роботи студента – 70	Освітній ступінь: другий (магістерський) ОПП: «Громадське здоров'я»	Лекції	
		- год.	год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	- год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		70 год.	- год.
		Індивідуальні завдання: - год.	
		Вид підсумковою контролю: залік	

2.1. Опис дисципліни.

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Сутність та особливості медичної субкультури в контексті професійної субкультури.	4	розповідь-пояснення, бесіда, презентація,	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; взаємоконтроль; самоконтроль;
2.	Структура і функції медичної субкультури.	6	ілюстрація, демонстрація, метод «Мозковий штурм»,	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове

			вебінар,	опитування; тестовий контроль;
3.	Медичний фольклор. Медична субкультура в контексті проблематики «антропології міста».	6	відеороліки, відеофільми, дискусія, круглий стіл, ділова, рольова, імітаційна гра,	творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати; виступ на задану тему;
4.	Медична субкультура в умовах соціальних трансформацій в Україні.	4	моделювання процесів і ситуацій, делегування повноважень, кейс-метод, метод проєктів, дебати,	творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати; виступ на задану тему;
Всього годин		20		

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Сутність та особливості медичної субкультури в контексті професійної субкультури.	15	презентація, відеороліки, відеофільми	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; взаємоконтроль; самоконтроль;
2.	Структура і функції медичної субкультури.	20	ілюстрація, демонстрація, метод «Мозковий штурм», вебінар,	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль;
3.	Медичний фольклор. Медична	20	кейс-метод, метод проєктів	творчі завдання; індивідуальні завдання;

	субкультура в контексті проблематики «антропології міста».			реферати; виступ на задану тему;
4.	Медична субкультура в умовах соціальних трансформацій в Україні.	15	кейс-метод, метод проєктів	творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати; виступ на задану тему;
Всього годин		70		

Методи навчання: розповідь-пояснення, бесіда, лекція, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, дискусія, круглий стіл, ділова, рольова, імітаційна гра, моделювання процесів і ситуацій, делегування повноважень, кейс-метод, метод проєктів, дебати, метод «Мозковий штурм», вебінар, спаринг-партнерство (навчання в парах), коучинг (тренінг), віртуальна консультація, віртуальний тьюторіал, брифінг, інтерв'ю.

Методи контролю:

Поточний контроль: усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати; анотації; взаємоконтроль; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему.

Підсумковий контроль: залік.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ», затвердженій наказом ХНМУ № 181 від 21.08.2021 року.

Таблиця 2

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються заліком)

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130

4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4.27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

Технологія оцінювання дисципліни (табл. 6 з «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності...»).

Таблиця 6

Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою та чотирибальною (національною) шкалою

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою	Оцінка за двобальною шкалою
180–200	Відмінно	Зараховано
160–179	Добре	
150–159	Добре	
130–149	Задовільно	
120–129	Задовільно	
Менше 120	Незадовільно	Не зараховано

3.2. Питання до заліку:

1. Розкрийте сутність медичної субкультури як підсистеми професійної субкультури.
2. Покажіть співвіднесення «ідеального» та «реального» в професійній культурі лікарів.
3. Визначте характерні особливості термінальних і інструментальних цінностей.

4. Охарактеризуйте специфіку медичної діяльності, її характер, об'єкт і предмет, цілі та завдання.
5. Розкрийте фактори, які здійснюють вплив професії на особистість лікаря.
6. Покажіть позитивні і негативні риси колегіальності і корпоративного характеру медичної сфери.
7. Охарактеризуйте символічну атрибутику медичної сфери.
8. Порівняйте стереотипи мислення і поведінки лікарів та представників інших професій.
9. Визначте характерні риси організаційної культури лікарів та їх професійних відносин.
10. Розкрийте індивідуальний та груповий рівні медичної субкультури.
11. Охарактеризуйте культуру клінічного мислення як особливу логіку лікарського, етичного та біоетичного мислення.
12. Проаналізуйте професіоналізм лікаря як рівень досконалості його професійної діяльності, зокрема, якісних характеристик і результативності.
13. Розкрийте зміст головних функцій медичної субкультури.
14. Охарактеризуйте систему специфічних цінностей і смислів лікарської діяльності як атрибут медичної субкультури.
15. Визначте можливі шляхи формування і підтримання позитивного образу лікаря.
16. Наведіть характерні особливості професійного лікарського ідеалу.
17. Охарактеризуйте символічний світ лікарні в контексті досліджень міського культурного простору.
18. Визначте особливості професійної ініціації лікарів.
19. Проведіть аналіз жанрів медичного фольклору.
20. Наведіть приклади професійних повір'їв та прикмет в медичному середовищі.
21. Поясніть особливості лікарського гумору.
22. Проаналізуйте особливості релігійних вірувань і містицизму у лікарській діяльності.
23. Охарактеризуйте систему стосунків «лікар-пацієнт».
24. Покажіть характер відносин між представниками офіційної медицини і народної медицини.
25. Визначте головні напрямки еволюції медичної субкультури.
26. Охарактеризуйте фактори впливу на розвиток медичної субкультури в контексті трансформації сучасного суспільства.
27. Поясніть зміст і пошуки шляхів вирішення «відкритих» проблем в сучасній медицині.
28. Проаналізуйте становище українських лікарів в умовах переходу від патерналістської моделі медицини до автономної.
29. Охарактеризуйте проблему вибору моделі поведінки лікаря в умовах розвитку нових медичних технологій.
30. Проаналізуйте проблему співвідношення понять «медична послуга» і «медична допомога» в сучасній медицині.

3.3. Контрольні питання до практичних занять

Тема 1.

1. Сутність медичної субкультури як підсистеми професійної субкультури.
2. Зміст понять «цінність», «ідеал», «норма», співвіднесення «ідеального» та «реального» в культурі.
3. Специфіка медичної діяльності, її характер, об'єкт і предмет, цілі та завдання.
4. Колегіальність і корпоративний характер медичної сфери.
5. Символічна атрибутика, стереотипи мислення і поведінки медичних працівників.

Тема 2.

1. Індивідуальний та груповий рівні медичної субкультури.
2. Професіоналізм лікаря як рівень досконалості його професійної діяльності.
3. Поліфункціональний характер медичної субкультури та зміст головних функцій.
4. Система специфічних цінностей і смислів лікарської діяльності як атрибут медичної субкультури.
5. Побудова і підтримка позитивного образу лікаря. Професійний лікарський ідеал.

Тема 3.

1. Світ лікарні в контексті досліджень міського культурного простору.
2. Особливості професійної ініціації лікарів.
3. Аналіз жанрів медичного фольклору.
4. Релігійні вірування і містицизм у лікарській діяльності.
5. Система стосунків «лікар-пацієнт».
6. Стосунки представників офіційної медицини і народної медицини.

Тема 4.

1. Еволюція медичної субкультури.
2. Фактори впливу на динаміку медичної субкультури в контексті трансформації сучасного суспільства.
3. Зміст і пошуки шляхів вирішення «відкритих» проблем в сучасній медицині.
4. Проблема вибору моделі поведінки лікаря в умовах розвитку нових медичних технологій.
5. Проблема співвідношення понять «медична послуга» і «медична допомога» в сучасній медицині.

3.4. Індивідуальні завдання формуються відповідно до контенту наукових конференцій, який щорічно затверджується планом роботи кафедри суспільних наук. Специфіка індивідуальних завдань для здобувачів вищої

освіти погоджується з викладачем. Відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ» здобувач може підвищити оцінку шляхом виконання індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями тощо), що в разі успіху додає до 10 балів як заохочення.

3.6. Правила оскарження оцінки

Якщо здобувач вищої освіти не задоволений результатами оцінювання його навчальної діяльності і виявив бажання оскаржити оцінку з предмету, він має право звернутися до керівництва кафедри та/або декана відповідного факультету з проханням провести повторне оцінювання його знань. Якщо вимоги здобувача мають під собою підстави, кафедрою/деканатом створюється спеціальна комісія для проведення повторного оцінювання.

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Вимоги дисципліни

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у здобувачів виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач надасть на першому практичному занятті.

Під час навчального процесу важливо дотримуватися таких правил:

- повага до колег;
- толерантність до інших та їхнього досвіду;
- сприйнятливність та неупередженість;
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента;
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів;
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від здобувачів очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Відвідування занять та поведінка

Очікується, що здобувачі вищої освіти відвідуватимуть всі лекційні та семінарські заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно графіку на інформаційному стенді кафедри).

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття.

заборонено:

- їсти (за винятком осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність інших людей;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і коридорах під час занять.

Використання електронних пристроїв

Використання електронних пристроїв у навчальному процесі допускається без обмежень за винятком тих випадків, які можуть перешкодити процедурі об'єктивного оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами

Проведення навчального процесу здійснюється з урахуванням вимог сучасного українського законодавства відносно осіб з особливими освітніми потребами та регулюється нормативними документами університету.

Рекомендації щодо успішного складання дисципліни

У процесі підготовки до практичних занять здобувачам вищої освіти необхідно опрацювати матеріали допоміжної літератури. Вітається активна участь під час обговорення в аудиторії, здобувачі мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати.

Заохочення та стягнення

Відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності при Європейській кредитно-трансферній системі організації навчального процесу

у ХНМУ» здобувач вищої освіти може підвищити оцінку за модуль шляхом виконання індивідуальних завдань (див. п. 3.4).

Техніка безпеки

На першому занятті з курсу буде роз`яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Всі здобувачі вищої освіти повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Порядок інформування про зміни у силабусі

Про можливі зміни в силабусі буде повідомлено на сторінці кафедри офіційного сайту ХНМУ і в кафедральній директорії системи MOODLE, а також через відповідний деканат.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Одним з елементів академічної культури, які прищеплює університет, є розуміння здобувачем недопустимості будь-яких запозичень без належних посилань. Враховуючи це, головним завданням викладачів є формування в здобувачів вищої освіти навичок самостійної роботи, інтересу до навчання та суспільних цінностей. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Боришевський М. Й. Особистість у вимірах самосвідомості [Текст] : монографія / М. Й. Боришевський. – Суми : Еллада, 2012. – 608 с.
2. Балл Г. А. Феномен вибору в контексті соціальної поведінки [Текст] / Г. А. Балл // Соціальна психологія. – 2005. – № 1 (9). – С. 3–13.
3. Буйських Ю. Життя в клініці: субкультура лікарів в просторі сучасного міста // Матеріали до української етнології : щорічник. Збірник наукових праць. Вип. 10 (13). / [голов. ред. Г. Скрипник] ; НАНУ, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. К., 2011. С. 73-80.
4. Косяк В. А. Людина та її тілесність у різних формах культури [Текст] : навчальний посібник / В. А. Косяк. – Суми: Університетська книга, 2010. – 318 с.
5. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі [Текст] / В. Г. Кремень. – 2-е вид. – К. : Тов. «Знання України», 2010. – 520 с.
6. Наливайко О. Б. Професійна культура майбутніх сімейних лікарів та шляхи її формування / О. Б. Наливайко // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. пр. / ред.

О. Г. Романовський. – Харків : НТУ "ХП", 2016. – Вип. 45 (49) : матер. 2-ї міжнар. наук.-практ. конф. : "Ідеї академіка Івана Зязюна у працях його учнів і соратників", 25-26 травня 2016 р. – Ч. 2. – С. 49-57.

7. Агаркова А.О. Стан розробки проблеми формування професійної культури майбутнього лікаря /А.О. Агаркова, Н.М. Чернуха // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця : ВДПУ, 2011. – Вип. – 38. С. 132–139. – (Серія:педагогіка і психологія).
8. Агаркова А.О. Структура та функції професійно-етичної культури лікаря /А.О.Агаркова // Наукові праці МАУП. – №1 (20). – 2011. – С. 140–142.
9. Агаркова А.О. Функції професійно-етичної культури /А.О. Агаркова // Український медичний альманах. – Том 13. – № 3. – 2010 (додаток). – Луганськ, 2010. – С. 10.

Допоміжна

1. Важинський С. Е. Світосприйняття як регулятор свідомості та поведінки людини [Текст] / С. Е. Важинський // Бочаровські читання : матеріали наук.-практ. конф. [з міжнар. участю], присвяч. пам'яті проф. С. П. Бочарової (м. Харків, 18 берез. 2016 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2016. – 336 с.
2. Губко О. Психологія українського народу: наук. дослідж.: в 2-х кн. Кн. 1: Психологічний склад праукраїнської народності [Текст] / О. Губко. – К.: ФОП Стебеляк, 2015. – 504 с.; іл.
3. Кузікова С. Б. Мотиваційно-ціннісний простір у становленні професійної та особистісної ідентичності студентів ВНЗ [Текст] / С. Б. Кузікова // Психологія і особистість. Науковий журнал. – № 2 (8). Частина 2. – Київ – Полтава, ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2015. – С. 194–207.
4. Попович І. С. Роль соціально-психологічних очікувань у професійному становленні та розвитку особистості [Текст] / І. С. Попович // Збірка наук. праць : філософія, соціологія, психологія. – Івано-Франківськ : Вид-во ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2015. – Вип. 20, ч. 2. – С. 213-220.
5. Протасова Н. Г. Методологічні основи розвитку та вдосконалення системи післядипломної освіти фахівців [Текст] / Н. Г. Протасова // Післядипломна освіта в Україні. – 2002. – № 2. – С. 7-10.
6. Сабатовська І.С. Професійна культура особистості: структура та критерії вимірювання [Електронний ресурс] / І.С. Сабатовська. Режим доступу: http://www.confcontact.com/20110531/so_sabat.htm
7. Трахтенберг І. М. Роздуми, сумніви, емоції лікаря, дослідника, письменника [Текст] / І. М. Трахтенберг // Пам'ятні нотатки про творчість Миколи Амосова. Світогляд. – 2011. – № 2. – С. 6–11.

8. Foucault Michel. The Birth of the Clinic. An Archaeology of Medical Perception. URL:
https://monoskop.org/images/9/92/Foucault_Michel_The_Birth_of_the_Clinic_1976.pdf
9. Frankl Viktor Emil. Man's search for meaning: an introduction to logotherapy. URL:
https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php/3403095/mod_resource/content/1/56_ViktorFrankl_Mans%20Search.pdf.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Міністерство охорони здоров'я України <http://www.moz.gov.ua>
2. Європейське регіональне бюро ВООЗ <http://www.euro.who.int/ru>
3. Кафедра суспільних наук ХНМУ (з методичними матеріалами)
http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=141%3A2011-05-14-19-10-49&catid=7%3A2011-05-09-09-08&Itemid=27&lang=uk
4. Волонтерська платформа UNICEF <https://platforma.volunteer.country>
5. Волонтерське об'єднання «СпівДія»
<https://www.facebook.com/sonlik17/photos/a.358905554553028/1379282825848624/?type=3>
6. https://radiotrek.rv.ua/news/top10_likarnyanyh_prykmet_ta_zabobon_216635.html